UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

24 päivänä lokakuuta 2013*

Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettava vakuutus — Direktiivi 72/166/ETY — 3 artiklan 1 kohta — Direktiivi 90/232/ETY — 1 artikla — Liikenneonnettomuus — Alaikäisen hakijan vanhempien kuolema — Lapsen oikeus korvaukseen — Aineeton vahinko — Korvaus — Korvaaminen pakollisesta liikennevakuutuksesta

Asiassa C-277/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Augstākās tiesas Senāts (Latvia) on esittänyt 16.5.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 1.6.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Vitālijs Drozdovs

vastaan

Baltikums AAS,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta sekä tuomarit J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot ja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari)

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.3.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Vitālijs Drozdovs, edustajanaan advokāte N. Frīdmane,

— Baltikums AAS, edustajanaan advokāte G. Radiloveca,

— Latvian hallitus, asiamiehinään A. Nikolajeva ja I. Kalniņš,

— Saksan hallitus, asiamiehinään F. Wannek ja T. Henze,

— Liettuan hallitus, asiamiehinään R. Janeckaitė, A. Svinkūnaitė ja D. Kriaučiūnas,

— Euroopan komissio, asiamiehinään A. Sauka ja K.-P. Wojcik,

* Oikeudenkäyntikieli: latvia.

kuultuaan julkisasiamiehen 11.7.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24.4.1972 annetun neuvoston direktiivin 72/166/ETY (EYVL L 103, s. 1; jäljempänä ensimmäinen direktiivi) 3 artiklan 1 kohdan ja moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30.12.1983 annetun toisen neuvoston direktiivin 84/5/ETY (EYVL 1984, L 8, s. 17; jäljempänä toinen direktiivi) 1 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Vitālijs Drozdovs Valentīna Balakirevan edustamana ja Baltikums AAS (jäljempänä Baltikums) ja joka koskee viimeksi mainitun velvollisuutta korvata moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun perusteella Drozdovsin kärsimä aineeton vahinko, joka aiheutui hänen vanhempiensa kuolemasta liikenneonnettomuudessa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Ensimmäisen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

2. ’vahingon kärsineellä’ henkilöä, jolla on oikeus saada korvausta ajoneuvojen aiheuttamista vahingoista tai vammoista;

– –”

4 Ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava – – tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella. Vakuutetun vastuun laajuus ja vakuutusturvan ehdot määräytyvät näiden toimenpiteiden perusteella.”

5 Toisen direktiivin 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. [Ensimmäisen] direktiivin – – 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun liikennevakuutuksen on katettava sekä omaisuusvahingot että henkilövahingot.

2. Jäsenvaltioiden on vaadittava, tämän kuitenkaan rajoittamatta niiden oikeutta vahvistaa korkeampia vastuurajoja, että vakuutuksen on katettava vähintään seuraavat määrät:

— henkilövahingossa 350 000 [euroa], jos kyseessä on vain yksi vahingon kärsinyt; jos yhdessä vahinkotapauksessa on useampi vahingon kärsinyt, tämä vastuumäärä kerrotaan vahingon kärsineiden lukumäärällä;

— omaisuusvahingon ollessa kyseessä 100 000 [euroa] vahinkotapausta kohden riippumatta vahingon kärsineiden lukumäärästä.

Jäsenvaltiot voivat edellä olevien vähimmäisvastuumäärien sijasta määrätä henkilövahingosta vähimmäisvastuumääräksi 500 000 [euroa], jos yhdessä vahinkotapauksessa on useampi kuin yksi vahingon kärsinyt, tai henkilövahingosta ja omaisuusvahingosta yhteisen 600 000 [euron] vähimmäisvastuumäärän vahinkotapausta kohti, riippumatta vahingon kärsineiden lukumäärästä tai vahingon laadusta.”

6 Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.5.1990 annetun kolmannen neuvoston direktiivin 90/232/ETY (EYVL L 129, s. 33; jäljempänä kolmas direktiivi) 1 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään, että ”[ensimmäisen direktiivin] 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta vakuutuksesta on korvattava ajoneuvon käytöstä kaikille matkustajille paitsi kuljettajalle aiheutuneet henkilövahingot”.

Latvian oikeus

7 Maantieajoneuvojen omistajien pakollisesta liikennevakuutuksesta annetun Latvian lain (Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums; Latvijas Vēstnesis, 2004, nro 65 (3013)), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumisaikaan (jäljempänä OCTA-laki), 15 §:ssä, jonka otsikko on ”Vakuutuksenantajan vastuun raja”, säädettiin seuraavaa:

”(1) Vahingon tapahtuessa vakuutuksenantaja, jolta onnettomuuden aiheuttaneen ajoneuvon omistajan vastuuvakuutus on otettu, tai ajoneuvovakuuttajien yhteinen korvausrahasto (jos vahingonkorvaus suoritetaan korvausrahastosta) korvaavat vahingon vakuutuksenantajan vastuun rajoissa

1) 250 000 [Latvian latiin (LVL)] asti kutakin henkilövahingon uhria kohti;

2) 70 000 [LVL:iin] asti, kun kyse on aineellisesta vahingosta, riippumatta vahinkoa kärsineiden kolmansien lukumäärästä;

(2) Kolmannet vahingonkärsijät voivat yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen mukaan vaatia korvausta vahingosta, jota ei korvata tämän lain nojalla tai joka ylittää sovellettavat vakuutuksenantajan korvausvastuun rajat.”

8 OCTA-lain 19 §:ssä, jonka otsikko on ”Henkilöille aiheutetut vahingot”, säädettiin seuraavaa:

”(1) Vahingonkärsijöille liikenneonnettomuuksien johdosta aiheutuvia aineellisia vahinkoja ovat

1) lääkärinhoidosta aiheutuvat kustannukset

2) tilapäinen työkyvyttömyys

3) pysyvä työkyvyttömyys

4) kuolema.

(2) Muita kuin aineellisia vahinkoja ovat kipuihin ja psykologiseen kärsimykseen liittyvät vahingot eli

1) vahingonkärsijän kärsimät fyysiset vammat

2) vahingonkärsijän rampautuminen tai invaliditeetti

3) asianomaisesta vastanneen henkilön, asianomaisen huollettavan henkilön tai puolison kuolema

4) asianomaisesta vastanneen henkilön, asianomaisen huollettavan henkilön tai puolison 1-asteen invaliditeetti.

(3) Valtioneuvosto vahvistaa henkilöille aiheutuneiden aineellisten vahinkojen ja muiden kuin aineellisten vahinkojen korvausten määrät ja laskentatavat."

9 OCTA-lain 23 §:ssä, jonka otsikko on "Uhrin kuolemaan liittyvät vahingot", säädetiin seuravaa:

"(1) Oikeus korvaukseen vakuutuksesta sen henkilön kuoleman johdosta, josta he ovat riippuvaisia, on

1) lapsilla, myös adoptiolapsilla

a) täysi-ikäisyyteen saakka

_ _"

10 Latvian siviililain (Civillikums, Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 1993, nro 1), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumisaikaan (jäljempänä siviililaki), 5 §:ssä säädettiin seuraavaa:

"Jos asia on ratkaistava kohtuusharkinnan tai ehdottoman oikeuden perusteella, tuomioistuimen on tukeuduttava ratkaisussaan yleisiin oikeusperiaatteisiin."

11 Siviililain 1635 §:ssä säädettiin seuraavaa:

"Vahingonkärsijällä on oikeus vaatia kaikista oikeudenvastaisesti eli oikeudenvastaisilla teoilla aiheutetuista vahingoista korvausta niiden tekijältä siltä osin kuin teko voidaan lukea kyseisen henkilön syyksi."

12 Siviililain 2347 §:ssä säädettiin seuraavaa:

"Jos henkilö aiheuttaa oikeudenvastaisella teolla, joka voidaan lukea hänen syykseen, toiselle henkilölle henkilövahingon, hänen on korvattava kyseiselle toiselle henkilölle tälle lääkärinhoidosta aiheutuvat kustannukset sekä tuomioistuimen harkinnan mukaan mahdollinen tulonmenetys.

Sen, joka harjoittaa toimintaa, joka vaarantaa huomattavalla tavalla lähettyvillä oleskelevien turvallisuuden (liikenne, teollisuus, rakentaminen, vaaralliset aineet ym.), on korvattava tästä vaarallisuudesta johtuvat vahingot, ellei hän pysty osoittamaan, että vahingon aiheutti ylivoimainen syy, vahingonkärsijän virhe tai törkeä huolimattomuus. Jos omistaja, haltija tai käyttäjä ei ole pystynyt hallitsemaan vaaran lähdettä ilman omaa tuottamustaan toisen henkilön oikeudenvastaisen teon vuoksi, tämä toinen henkilö on vastuussa aiheutuneesta vahingosta. Jos myös haltija (omistaja, vuokraaja, käyttäjä) on toiminut epäasianmukaisesti, sekä lisääntyneen vaaran lähteen käyttäjä että sen haltija voidaan saattaa vastuuseen aiheutuneesta vahingosta kummankin tuottamusta vastaavasti."

13 Latvian rikosprosessilain (Kriminālprocesa likums, Latvijas Vēstnesis, 2005, nro 74 (3232)) 22 §:ssä, jonka otsikko on "Oikeus korvaukseen kärsitystä vahingosta", säädetään seuraavaa:

"Henkilöllä, joka on kärsinyt oikeudenvastaisella teolla aiheutetun vahingon, mukaan lukien aineeton vahinko, ruumiinvammat ja omaisuusvahingot, on oikeus vaatia tuomioistuimessa korvausta aineettomasta ja aineellisesta vahingosta sekä saada tällainen korvaus."

14 Henkilölle aiheutunutta aineetonta vahinkoa koskevan vakuutuskorvauksen määrästä ja laskentatavasta 17.5.2005 annetun valtioneuvoston asetuksen nro 331 (Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem; Latvijas Vēstnesis, 2005, nro 80 (3238); jäljempänä asetus) 7 ja 10 §:ssä, joilla pannaan täytäntöön OCTA-lain 19 §:n 3 kohta, säädetään seuraavaa:

”7 §

Vakuutuskorvauksen, joka maksetaan asianomaisesta vastanneen henkilön, asianomaisen huollettavan henkilön tai puolison kuolemasta seuranneiden kipujen ja psykologisen kärsimyksen johdosta, määrä on 100 [LVL] kullekin hakijalle ja henkeä kohti maantieajoneuvojen omistajien pakollisesta liikennevakuutuksesta annetun lain 23 §:n 1 momentin mukaisesti.

– –

10 §

Vakuutuskorvausten kokonaismäärä rajoitetaan 1 000 [LVL:iin] kutakin liikenneonnettomuuden uhria kohti, jos kaikki 3, 6, 7 ja 8 kohdassa tarkoitetut vahingot korvataan.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Vitālijs Drozdovsin vanhemmat menehtyivät Riiassa (Latvia) 14.2.2006 tapahtuneessa liikenneonnettomuudessa. Drozdovsin, joka on syntynyt 25.8.1995, huoltajuus annettiin tämän seurauksena hänen isoäidilleen Valentīna Balakirevalle (jäljempänä huoltaja).

16 Kyseisen onnettomuuden aiheutti Baltikumsin vakuuttaman ajoneuvon kuljettaja. Mainitun onnettomuuden aiheuttaja, joka oli ollut alkoholin vaikutuksen alaisena, ajanut ylinopeutta teknisesti huonokuntoisella ajoneuvolla ja tehnyt onnettomuushetkellä vaarallisen ohituksen, tuomittiin rikosasiassa annetulla tuomiolla kuuden vuoden vankeusrangaistukseen ja menettämään ajokorttinsa viideksi vuodeksi.

17 Huoltaja ilmoitti 13.12.2006 Baltikumsille vahinkotapahtumasta ja vaati sitä maksamaan säädetyt korvaukset, mukaan lukien 200 000 LVL:n suuruiseksi arvioitu korvaus aineettomasta vahingosta. Baltikums maksoi 29.1.2007 asetuksen 7 §:n mukaisesti 200 LVL:n korvauksen Drozdovsin psykologisen kärsimyksen johdosta sekä 4 497,47 LVL:n korvauksen aineellisista vahingoista; viimeksi mainittua määrää ei ole riitautettu.

18 Huoltaja nosti 13.9.2007 Baltikumsia vastaan kanteen, jolla vaadittiin 200 000 LVL:n korvausta Drozdovsin kärsimän aineettoman vahingon perusteella. Kanne perustui siihen, että Drozdovsin vanhempien kuolema oli aiheuttanut hänelle psykologista kärsimystä hänen nuoren ikänsä vuoksi, ja se nostettiin OCTA-lain 15 §:n 1 momentin 1 kohdan, 19 §:n 2 momentin 3 kohdan ja 39 §:n 1 ja 6 momentin sekä toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdan nojalla.

19 Koska sekä mainittu kanne että huoltajan tekemä valitus hylättiin erityisesti asetuksen 7 §:n perusteella, huoltaja on tehnyt kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ja vaatinut muutoksenhakutuomioistuimen antaman tuomion kumoamista ja asian palauttamista kyseiselle tuomioistuimelle uudelleen tutkimista varten.

20 Huoltaja esittää kassaatiovalituksessaan muun muassa, että muutoksenhakutuomioistuin sovelsi virheellisesti OCTA-lain 15 §:n 1 momentin 1 kohtaa, sillä kyseistä säännöstä on hänen mukaansa tulkittava erityisesti ensimmäisen ja toisen direktiivin mukaisesti. Kyseisestä unionin säännöstöstä käy hänen mukaansa ilmi, ettei jäsenvaltio voi vahvistaa toisen direktiivin 1 artiklassa säädettyjä

vähimmäismääriä alempia korvausrajoja. Näin ollen asetuksen 7 §:ssä ei hänen mukaansa noudateta OCTA-lain 15 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja edellä mainituissa direktiiveissä vahvistettuja korvausrajoja.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että toisen direktiivin 1 artiklassa määritetään henkilö- ja omaisuusvahingoista ehdottomasti maksettavat määrät mutta ei suoranaisesti säädetä henkilöille aiheutetuista aineettomista vahingoista. Sen mukaan unionin tuomioistuin on todennut, ettei ensimmäisellä ja toisella direktiivillä pyritä yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden vahingonkorvausjärjestelmiä vaan jäsenvaltioilla on edelleen vapaus säätää liikenneonnettomuuksiin sovellettavasta järjestelmästä. Tästä voidaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan päätellä, etteivät mainitut direktiivit koske henkilöille aiheutetusta aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen määrää.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää kuitenkin myös mahdollisena päätellä, että mainitut direktiivit ovat esteenä sellaisille jäsenvaltioiden säännöstöille, joissa vahvistetaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevassa järjestelmässä sovellettava yläraja. Kyseisen vakuutuksen tavoite on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan korvata ainakin osittain liikenneonnettomuuksien uhrien objektiivisesti arvioitavissa olevat vahingot, erityisesti omaisuus- ja henkilövahingot, mukaan lukien aineeton vahinko.

23 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan unionin tuomioistuin on todennut lisäksi, että kyseisillä direktiiveillä kielletään sekä liikenneonnettomuuksien uhrien kärsimien vahinkojen korvaamatta jättäminen tai suhteeton rajoittaminen että sellaisten enimmäismäärien vahvistaminen, jotka ovat alempia kuin toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetyt vähimmäismäärät.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa myös, että tehokkaalla vastuuvakuutusjärjestelmällä on pyrittävä sovittamaan yhteen liikenneonnettomuuksien uhrien, moottoriajoneuvojen omistajien ja näiden vakuutuksenantajien erilaiset intressit. Sen mukaan selkeillä korvausrajoilla taataan, että uhrit saavat säädetyt korvaukset kärsimistään vahingoista, rajoitetaan vakuutusmaksuja kohtuullisiin määriin ja mahdollistetaan vakuutuksenantajille tulonsaanti.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että kansallinen lainsäätäjä on rajannut pakollisesta vakuutuksesta liikenneonnettomuuksiin liittyvän vahingonkorvausvastuun perusteella maksettavia korvauksia vahvistamalla enimmäismäärät ja että se on antanut hallituksen tehtäväksi laatia säännöt henkilöille aiheutuneista muista kuin omaisuusvahingoista vakuutuksen perusteella maksettavan korvauksen määristä ja laskutavasta. Sen mukaan kyseisillä säännöillä rajoitetaan kuitenkin suhteettomasti oikeutta mainitusta vakuutuksesta maksettavaan korvaukseen erityisesti myöntämällä ”vähäpätöinen” 100 LVL:n korvaus sellaisen henkilön, jonka huollettava asianomainen henkilö oli, kuoleman aiheuttamasta psykologisesta kärsimyksestä.

26 Tässä tilanteessa Augstākās tiesas Senāts on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kattaako [ensimmäisen direktiivin] 3 artiklassa ja [toisen direktiivin] [1 artiklan 2 kohdassa] säädetty velvollisuus korvata henkilövahingot myös aineettoman vahingon?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [ensimmäisen direktiivin] 3 artiklaa ja [toisen direktiivin] [1 artiklan 2 kohtaa] tulkittava siten, ettei kyseisissä säännöksissä anneta jäsenvaltiolle lupaa rajoittaa muun kuin aineellisen vahingon perusteella maksettavan korvauksen enimmäismäärää siten, että se vahvistaa enimmäismäärän, joka on huomattavasti alempi kuin direktiiveissä ja kansallisessa lainsäädännössä vahvistettu vastuumäärä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa ja toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että moottoriajoneuvon käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan pakollisen vakuutuksen on katettava liikenneonnettomuudessa kuolleiden uhrien läheisten kärsimät aineettomat vahingot.

28 On huomattava, että ensimmäisen ja toisen direktiivin johdanto-osista ilmenee, että direktiiveillä pyritään ensinnäkin sekä ajoneuvojen, joiden pysyvä kotipaikka on Euroopan unionin alueella, että niiden kyydissä olevien henkilöiden vapaan liikkuvuuden varmistamiseen ja toiseksi sen takaamiseen, että näillä ajoneuvoilla aiheutetuista vahingoista kärsineet saavat samanlaisen kohtelun riippumatta siitä, missä unionin alueella onnettomuus on tapahtunut (asia C-300/10, Marques Almeida, tuomio 23.10.2012, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Ensimmäisessä direktiivissä, sellaisena kuin se on tarkennettuna ja täydennettynä toisella ja kolmannella direktiivillä, asetetaan näin ollen jäsenvaltioille velvollisuus varmistaa, että sellaisten moottoriajoneuvojen, joilla on pysyvä kotipaikka jäsenvaltion alueella, käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, ja tarkennetaan erityisesti, minkälaatuiset vahingot ja ketkä kolmannet vahingonkärsijät vakuutuksen on katettava (em. asia Marques Almeida, tuomion 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 On kuitenkin muistettava, että moottoriajoneuvoja käyttämällä kolmansille aiheutettuihin vahinkoihin liittyvää vastuuta koskeva vakuuttamisvelvollisuus on eri asia kuin se, kuinka laajalti heille korvataan tällainen vahinko vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella. Ensin mainittu määritellään ja taataan unionin oikeudessa, kun taas toisesta säädetään pääasiallisesti kansallisessa oikeudessa (em. asia Marques Almeida, tuomion 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Oikeuskäytännön mukaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen direktiivin tarkoituksesta sekä niiden sanamuodosta seuraa, ettei niillä pyritä yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden vahingonkorvausvastuusäännöstöä ja että nykyisin voimassa olevan unionin oikeuden mukaan jäsenvaltiot voivat vapaasti päättää, millaista vahingonkorvausvastuusäännöstöä sovelletaan sellaisiin vahinkotapahtumiin, jotka ovat aiheutuneet ajoneuvojen käyttämisestä (em. asia Marques Almeida, tuomion 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Niinpä on todettava, kun otetaan huomioon muun muassa ensimmäisen direktiivin 1 artiklan 2 alakohta, että unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltioilla on edelleen lähtökohtaisesti vapaus päättää omissa vahingonkorvausjärjestelmissään erityisesti siitä, mitkä moottoriajoneuvojen aiheuttamista vahingoista ovat korvattavia, miten laajasti kyseiset vahingot korvataan ja kenellä on oikeus mainittuun korvaukseen.

33 Unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmentänyt, että jäsenvaltioiden on käyttäessään tätä toimivaltaansa noudatettava unionin oikeutta ja että kansalliset säännökset, jotka sääntelevät moottoriajoneuvon käyttämisestä aiheutuvien vahinkojen korvaamista, eivät voi poistaa ensimmäisen, toisen ja kolmannen direktiivin tehokasta vaikutusta (em. asia Marques Almeida, tuomion 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Kansallisen vahingonkorvausoikeuden mukaan korvattavien moottoriajoneuvojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta pakollisesta vakuutuksesta on todettava, että Saksan hallituksen esittämällä tavalla on totta, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä annettiin jäsenvaltioiden tehtäväksi määrittää katetut vahingot sekä pakollisen vakuutuksen ehdot (ks. vastaavasti asia C-129/94, Ruiz Bernáldez, tuomio 28.3.1996, Kok., s. I-1829, 15 kohta).

35 Jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen välisten, vakuuttamisvelvollisuuden laajuutta koskevien erojen pienentämiseksi toisen direktiivin 1 artiklassa säädetään kuitenkin, että vakuutuksen on katettava vahingonkorvausvastuun alalla sekä omaisuus- että henkilövahingot tiettyihin määriin asti. Kolmannen direktiivin 1 artiklassa tämä korvausvelvollisuus on ulotettu muille matkustajille kuin kuljettajalle aiheutuneisiin henkilövahinkoihin (em. asia Ruiz Bernáldez, tuomion 16 kohta).

36 Jäsenvaltioiden on näin ollen taattava se, että kansallisen oikeuden mukainen moottoriajoneuvojen käytöstä johtuva vahingonkorvausvastuu katetaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen direktiivin säännösten mukaisella vakuutuksella (em. asia Marques Almeida, tuomion 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Tästä seuraa, että jäsenvaltioiden vapautta määrittää katetut vahingot ja pakollisen vakuutuksen ehdot on rajoitettu toisella ja kolmannella direktiivillä, koska niillä on tehty pakolliseksi tiettyjen vahinkojen korvaaminen tiettyihin vähimmäismääriin saakka. Kyseisiin vahinkoihin, joiden korvaaminen on pakollista, kuuluvat muun muassa henkilövahingot, kuten toisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa täsmennetään.

38 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 68–73 kohdassa ja EFTAn tuomioistuin asiassa E-8/07, Celina Nguyen vastaan Norjan valtio, 20.6.2008 antamassaan tuomiossa (EFTA Court Report, s. 224, 26 ja 27 kohta), on katsottava, kun otetaan huomioon toisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdan ja kolmannen direktiivin 1 artiklan ensimmäisen kohdan eri kieliversiot sekä edellä mainituilla kolmella direktiivillä oleva suojelutavoite, että käsitteen ”henkilövahingot” piiriin kuuluvat kaikki henkilön koskemattomuuden loukkaamisesta aiheutuvat haitat, joihin kuuluvat sekä ruumiilliset että henkiset kärsimykset, jos niiden korvaamisesta vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella on säädetty oikeusriitaan sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä.

39 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeussääntöjä on tulkittava ja sovellettava yhtenäisesti ottaen huomioon kaikilla unionin virallisilla kielillä laaditut versiot. Unionin säädöksen erikielisten versioiden poiketessa toisistaan kyseessä olevaa säännöstä on tulkittava sen lainsäädännön systematiikan ja tavoitteen mukaan, jonka osa säännös on (ks. mm. asia C-280/04, Jyske Finans, tuomio 8.12.2005, Kok., s. I-10683, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Koska toisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdan eri kieliversioissa käytetään sekä ruumiilliseen vahinkoon että henkilöön kohdistuvaan vahinkoon viittaavia ilmaisuja, on turvauduttava säännöksen ja direktiivin systematiikkaan ja tavoitteeseen. Niistä on huomautettava yhtäältä, että kyseiset käsitteet täydentävät ”aineellisen vahingon” käsitettä, ja toisaalta, että kyseisellä säännöksellä ja direktiivillä pyritään erityisesti vahvistamaan vahingon kärsineiden suojaa. Tässä tilanteessa on suosittava edellä 38 kohdassa esitettyä käsitteiden laajaa tulkintaa.

41 Niinpä ensimmäisen, toisen ja kolmannen direktiivin perusteella korvattaviin vahinkoihin kuuluvat aineettomat vahingot, joiden korvaamisesta vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella on säädetty oikeusriitaan sovellettavassa kansallisessa oikeudessa.

42 Siitä, ketkä voivat vaatia korvausta tällaisista aineettomista vahingoista, on yhtäältä huomautettava, että ensimmäisen direktiivin 1 artiklan 2 alakohdan ja 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen lukemisesta yhdessä ilmenee, että kyseisen direktiivin perusteella taattavan suojan on ulotuttava kaikkiin henkilöihin, joilla on kansallisen vahingonkorvausoikeuden perusteella oikeus korvaukseen moottoriajoneuvojen aiheuttamista vahingoista.

43 Toisaalta on täsmennettävä, kuten julkisasiamies on esittänyt ratkaisuehdotuksensa 78 kohdassa ja päinvastoin kuin Saksan hallitus väittää, että kolmannella direktiivillä ei ole rajoitettu suojattujen henkilöiden joukkoa vaan sillä on tehty tiettyjen erityisen haavoittuvina pidettyjen henkilöiden kärsimien vahinkojen korvaaminen pakolliseksi.

44 Lisäksi on todettava, että koska ensimmäisen direktiivin 1 artiklan 2 alakohdassa olevaa vahingon käsitettä ei ole rajattu enempää, millään perusteella ei voida – toisin kuin Latvian ja Liettuan hallitukset väittävät – katsoa, että tietyt sovellettavan kansallisen vahingonkorvausoikeuden perusteella korvattavat vahingot, kuten aineettomat vahingot, olisi jätettävä kyseisen käsitteen soveltamisalan ulkopuolelle.

45 Ensimmäiseen, toiseen tai kolmanteen direktiiviin ei sisälly mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin päätellä, että unionin lainsäätäjä olisi tahtonut rajoittaa kyseisillä direktiiveillä taattua suojaa ainoastaan vahinkotapahtumassa välittömästi mukana olleisiin henkilöihin.

46 Niinpä jäsenvaltioiden on taattava, että niiden kansallisen vahingonkorvausoikeuden mukaan liikenneonnettomuuksien uhrien perheenjäsenille korvattava aineeton vahinko korvataan pakollisesta vakuutuksesta toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjä vähimmäismääriä noudattaen.

47 Käsiteltävässä asiassa vahinko olisi korvattava, koska ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan Drozdovsin tilanteessa olevalla henkilöllä on Latvian vahingonkorvausoikeuden mukaan oikeus korvaukseen vanhempiensa kuoleman seurauksena kärsimästään aineettomasta vahingosta.

48 Ensimmäiseen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa ja toisen direktiivin 1 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että moottoriajoneuvon käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan pakollisen vakuutuksen on katettava liikenneonnettomuudessa kuolleiden uhrien läheisten kärsimät aineettomat vahingot, jos tällaisesta korvaamisesta vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella on säädetty pääasiaan sovellettavassa kansallisessa oikeudessa.

Toinen kysymys

49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa ja toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettava pakollinen vakuutus kattaa perheenjäsenen kuolemasta liikenneonnettomuudessa aiheutuneen aineettoman vahingon, jonka korvaamisesta säädetään kansallisessa vahingonkorvausoikeudessa, korvaamisen ainoastaan toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjä määriä alempiin enimmäismääriin saakka.

50 Edellä 46 kohdassa on todettu, että jäsenvaltioiden on taattava, että niiden kansallisen vahingonkorvausoikeuden mukaan liikenneonnettomuuksien uhrien perheenjäsenille korvattava aineeton vahinko korvataan pakollisesta vakuutuksesta toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjä vähimmäismääriä noudattaen.

51 On myös muistutettava, että oikeuskäytännössä on aikaisemmin todettu, että toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohta on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään sellaisia vahingonkorvauksen enimmäismääriä, jotka ovat kyseisessä artiklassa säädettyjä vähimmäisvastuumääriä pienempiä (ks. vastaavasti asia C-348/98, Mendes Ferreira ja Delgado Correia Ferreira, tuomio 14.9.2000, Kok., s. I-6711, 40 kohta ja asia C-166/02, Messejana Viegas, määräys 24.7.2003, Kok., s. I-7871, 20 kohta).

52 Yhtäältä siitä Baltikumsin esittämästä väitteestä, että kansallinen lainsäätäjä voi säätää sellaisista tiettyjä vahinkolajeja koskevista enimmäismääristä, jotka ovat alempia kuin mainitussa artiklassa säädetyt vähimmäismäärät, kunhan varmistetaan, että samassa artiklassa säädetyt vähimmäismäärät kaikista vahingoista yhteensä ylittyvät, on huomautettava, ettei toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetä henkilövahinkojen ja omaisuusvahinkojen välillä tehtyä eroa lukuun ottamatta korvattavien vahinkojen erottelusta eikä anneta lupaa tällaiseen erotteluun.

53 Toisaalta on huomautettava, kuten edellä 33 kohdassa on mainittu, että jäsenvaltioiden on käyttäessään toimivaltaansa kyseisellä alalla noudatettava unionin oikeutta ja että kansalliset säännökset, jotka sääntelevät moottoriajoneuvon käyttämisestä aiheutuvien vahinkojen korvaamista, eivät voi poistaa ensimmäisen, toisen ja kolmannen direktiivin tehokasta vaikutusta.

54 Se, että kansalliset lainsäätäjät voisivat halutessaan säätää kutakin kansallisessa oikeudessa mahdollisesti eriteltyä erityistä vahinkolajia koskevista enimmäismääristä, jotka ovat alempia kuin toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetyt vähimmäismäärät, poistaisi mainittujen vähimmäismäärien ja näin ollen kyseisen artiklan tehokkaan vaikutuksen.

55 Lisäksi unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että erona edellä mainitussa asiassa Marques Almeida annetun tuomion tilanteeseen pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä ei määritetä sitä, onko uhrilla oikeus korvaukseen vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella, eikä tällaisen oikeuden mahdollista ulottuvuutta vaan sillä rajoitetaan pakollisen vakuutuksen vakuutetun vahingonkorvausvastuusta kattamaa alaa.

56 Huoltaja on esittänyt ja Latvian hallitus istunnossa vahvistanut, että Latvian oikeuden mukaan vakuutetun vahingonkorvausvastuu muun muassa henkilöiden liikenneonnettomuuksien seurauksena kärsimistä aineettomista vahingoista voi ylittää määrät, jotka pakollinen vakuutus oikeusriidan kohteena olevan kansallisen säännöstön mukaan kattaa.

57 Tässä tilanteessa on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö vaikuttaa unionin oikeudessa säädettyyn takeeseen siitä, että kansallisen oikeuden mukaan määritettävä moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvä vahingonkorvausvastuu katetaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen direktiivin säännösten mukaisella vakuutuksella (ks. vastaavasti em. asia Marques Almeida, tuomion 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

58 Tästä seuraa, että toiseen kysymykseen on vastattava, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa ja toisen direktiivin 1 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettava pakollinen vakuutus kattaa perheenjäsenen kuolemasta liikenneonnettomuudessa aiheutuneen aineettoman vahingon, jonka korvaamisesta säädetään kansallisessa vahingonkorvausoikeudessa, korvaamisen ainoastaan toisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjä määriä alempiin enimmäismääriin saakka.

Oikeudenkäyntikulut

59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24.4.1972 annetun neuvoston direktiivin 72/166/ETY 3 artiklan 1 kohtaa ja moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30.12.1983 annetun toisen neuvoston direktiivin 84/5/ETY 1 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että moottoriajoneuvon käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan pakollisen vakuutuksen on katettava**

liikenneonnettomuudessa kuolleiden uhrien läheisten kärsimät aineettomat vahingot, jos tällaisesta korvaamisesta vakuutetun vahingonkorvausvastuun perusteella on säädetty pääasiaan sovellettavassa kansallisessa oikeudessa.

2) **Direktiivin 72/166 3 artiklan 1 kohtaa ja toisen direktiivin 84/5 1 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettava pakollinen vakuutus kattaa perheenjäsenen kuolemasta liikenneonnettomuudessa aiheutuneen aineettoman vahingon, jonka korvaamisesta säädetään kansallisessa vahingonkorvausoikeudessa, korvaamisen ainoastaan direktiivin 84/5 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjä määriä alempiin enimmäismääriin saakka.**

Allekirjoitukset